

ГЕОГРАФІЯ ГІРСЬКОЛИЖНОГО ТУРИЗМУ GEOGRAPHY OF MOUNTAIN-SKIER TOURISM

На сучасному етапі розвитку міжнародного туризму, гірськолижний туризм є одним з найбільш розвинутих та актуальних видів екстремального відпочинку і розваг. Нині в світі нараховується близько 39 країн та 379 курортів, в яких досить активно розвивається гірськолижний туризм. Всі курорти світу розміщені досить нерівномірно. Майже будь-який гірськолижний курорт пропонує якісний і різноманітний сервіс для невибагливого туриста та туриста, який віддає перевагу вишуканому відпочинку.

On the modern stage of development of international tourism, mountain-skier tourism is one of the most developed and actual types of extreme rest and entertainments. Presently in about 39 countries and 379 resorts in which mountain-skier tourism develops actively enough are the world counted. All resorts of the world are placed unevenly enough.. Almost any mountain-skier resort is offered by high-quality and various service for an unpretentious tourist and tourist which gives advantage the refined rest.

Мета статті – дослідити та проаналізувати провідні гірськолижні курорти світу.

Дана тема є актуальною, оскільки гірськолижний туризм та гірськолижні курорти досить активно і швидко розвиваються, заслуговують високої оцінки і мають високу конкурентну спроможність. Однак, вивчення їх особливостей, індивідуальних характеристик та показників, дозволить скласти більш чітке уявлення про гірськолижний потенціал курортів та країн в цілому, та подальші перспективи розвитку.

Завдання: розглянути основні характеристики гірськолижних курортів, зокрема місцезнаходження, тривалість сезону, конкурентні переваги, категорії відвідувачів, характерні види спорту, а також спектр послуг, які надаються; ознайомитися із станом гірськолижного туризму України; окреслити можливі перспективи розвитку гірськолижного туризму України, виявити проблеми та шляхи їх подолання за допомогою зарубіжного досвіду.

У самому центрі Європи розкинувся гірський масив Альп та Піренеїв, на крутих і не дуже схилах яких і катаються кожен зimu мільйони людей з усього світу. Альпи знаходяться на території декількох держав, забезпечуючи багатомільйонний потік туристів. Як вже зазначалося найбільша кількість гірськолижних країн та курортів знаходяться в Європі (277). В будь-якій сфері завжди існують більш популярні і менш популярні об'єкти. В нашому випадку до цих об'єктів належать гірськолижні курорти. Ми вирішили зупинитися на більш популярних та відомих, адже цей факт відображається на загальному стані та розвитку гірськолижної індустрії.

Австрія – це ідеальна країна для гірськолижного спорту. Саме тут в 1901 р. в Сент Антоні був відкритий перший в Європі альпійський лижний

клуб. До послуг туристів – 22 тис. км гірськолижних трас, 500 гірськолижних шкіл, 16 тис. км прокладеної лижні, 500 природних санних трас, 14 тис. км пішохідних доріжок. Нині в Австрії налічується 71 гірськолижний курорт (Абтенау, Альпбах, Бад Кляйнкірххайм, Бад Гаштайн, Ваграйн, Госау, Інсбрук, Іглу та інші) [3].

Німеччина відома такими гірськолижними курортами, як: Гармиш-Партенкірхен – столиця Олімпійських ігор у пізніжжя гори Цугшпітце, найважливіший центр зимового спорту в Німеччині, кліматичний курорт; Берхтесгаден – населення міста складає 25 тис.чоловік, місць в готелях також 25 тис.; Оберстдорф - в містечку проживає 11 тис.чол, а готелі можуть надати місця для 17600 туристів; Райт ім Вінкль – обширний регіон для катання з трасами різної категорії складності [3].

Андорра розташована в східних Піренеях. В цю невелику країну щорічно приїжджає понад 10 мільйонів туристів. До послуг туристів 277 км трас різної категорії складності, 95 підйомників, які можуть підняти на вершини 75 тис. чол. на годину. Сезон розпочинається в грудні і закінчується в середині квітня. На сьогоднішній день існує 5 основних зон для катання: Ордіно-Аркаліс, Пал-Сетурія-Арінсал, Пас-де-ла-Каса-Грау-Ройч, Сольдеу-ель-Тартер і курорт для заняття біговими лижами Ла Рабасса. В Андоррі є 104 готелі різного класу та рівня [8].

Гірськолижні курорти Італії умовно можна поділити на 2 великі територіальні групи – західну і східну. Західну групу становлять курорти Сестрієр, Ля Туіль, Курмайор, Аоста-Піла, Червінія і Грессоней. Курмайор має спільну зону катання з французьким Шамоні, а Червінія з'єднана підйомниками з швейцарським курортом Церматт. Східну групу курортів складає регіон Доломітових Альп (Мадонна ді Кампільо, Валь ді Соле, Валь ді Ф'ємме, Валь Гардена, Валь ді Фасса, Кортіна д'Ампеццо і Кронплатц) і Альта Вальтелліна (Борміо, Санта Катеріна, Лівіньо) [3].

Країною зимових видів спорту вважають Норвегію. Саме тут в 1897 р. в місті Гусбі відбулося перше в світі змагання по спуску з гори на лижах. В країні велика кількість лижних і гірськолижних центрів. Всі вони зв'язані єдиним автобусним сполученням (скі-пасом). Найбільші з них та найпопулярніші серед туристів такі, як Гаусдал, Хаф'ель, Скей-Гьосдал, Голо-Скі-Арена, Квіф'ель, Вангеліа, Хувден, Слетволд, Гульф'ель, Несбієн, Бейтостолен, Раудален [4].

Більшу частину Швейцарії займають Альпи. Швейцарія має 140 лижних центрів. Найвідоміші з них – Давос, Церматт, Сант-Моріц, Гриндельвальд, Саас-Фе, Кран-Монтана. Тут зони катання перетинають відмітку 3000 м. Швейцарія пропонує не тільки лижний спорт, але й інші види зимових розваг: катання на санях, керлінг, сніговий сьорфінг, ковзани, санки, мотосани [3]. У Фінляндії діє близько 100 лижних центрів (Мессіля, Калпанніна, Хімос, Тахко, Маарінвара, Вуокатті, Пальяяка) з добре обладнаними гірськолижними схилами і унікальною мережею гірськолижних трас, і на яких є все необхідне для спуску на лижах,

сноубордингу і катання стилем «теле-марк». Майже на всіх курортах є халф-пайпи (U-подібна напівтруба зі снігу, в якій райдери ганяють від однієї сторони до іншої, що б стрибнути і виконати трюк). На курортах присутні спуски спеціально обладнанні для дитячого катання, а деякі школи включили в програму навчання такому виду спорту, як фрі-стайл (Стиль катання. В основному стрибки та виконання акробатичних трюків з трамплінів і карнизів). Екстремали можуть спробувати себе в льодовому серфінгу [7].

Всі альпійські райони Франції входять до департаменту Рон Альп. Французькі Альпи – місце проведення трьох Зимових Олімпійських Ігор: 1924 – Шамоні; 1968 – Гренобль; 1992 - Альбервіль. У Франції всі сертифіковані траси мають номер, назву і колірну маркіровку: зелені—легкі, сині – середні, червоні – складні, чорні – дуже складні. Всі французькі гірськолижні курорти універсальні. Всього налічують 24 французьких гірськолижних курортів. Найбільш популярні з них – Куршевель, Ле Порт дю Солей, Ля Плань, Шамоні, Монженевр [3].

Також досить непогано розвинений гірськолижний туризм в наступних країнах: Болгарія (Банско, Боровець, Пампорово і Вітоша), Греція (Парнас, Фалакро, Салонікі, Селі, Ворас), Польща (Закопане і Криніца), Словаччина (Доновали, Ясна-Хопок і Святоянська Долина, Татранська Ломніца, Штребське Плесо, смок овець, Зуберець-Зверовка, Жярська Долина і Рачкова Долина), Словенія (Бохинь, Бовець, Країнська Гора, Рогла-Зрече, Похор'є, Церкно і Блед), Чехія (Крконоше, Гаррахов, Яблонець-над-Йізерою, Рокітніце-над-Йізерою, Шпіндлеров-Млин, Божий Дар, Велке Лосіни, Ганушовіце, Ліберець та інші), Андорра (Ордіно-Аркаліс, Пал-Сетурія-Арінсал, Пас-де-ла-Каса-Грау-Ройч, Сольдеу-ель-Тартер і Ла Рабасса), Сербія (Копаоник), Ліхтенштейн (Мальбун). Однак їх відносять до категорії менш популярних. Оскільки вони все ж таки поступаються вище зазначеним країнам протяжністю та кількістю трас, підйомників, різноманітності зимових видів спорту [1, 4, 6, 9].

Більшості гірськолижним курортам країн Азії характерне штучне засніження гірських схилів. Однак це не заважає їм займати досить значимі сходинки в рейтингу «найпопулярніших». Витрати на дорогу до гірськолижних курортів досить великі, однак вартість послуг безпосередньо на місці є набагато нижчою у порівнянні з європейськими курортами. Мабуть саме цей факт і спонукає велику кількість туристів відвідати відомі азійські курорти. Міжнародну популярність має індійський курорт Аулі в Гархвалі завдяки найдовшій канатній дорозі в Азії – майже 4 км, а також "Федерації зимових ігор" (гірському штаті Уттар Прадеш). Окрім Аулі діють курорти Кедар Кантха, Дарина Бугьял, Куш Кальян, Гулмарг, Мунсіарі, Даяра-Бугаял та інші [4]. Китайський курорт Ябулі – це спільне китайсько-американське підприємство – перший в Китаї і найбільший в Азії гірськолижний курорт, побудований в 1996 р. Лижний сезон в Ябулі триває з 20 листопада по 20 березня. Лижний

комплекс – це 11 трас, загальною протяжністю 30 км, і 3 підйомники загальної довжиною 4250 м. Додатково, курорт пропонує для гостей катання на собаках і конях, на ковзанах по льоду гірського озера . Для мешкання спортсменів і гостей курорт має в своєму розпорядженні 10 готелів, котеджі і гуртожитки, побудовані у формі вітряних млинів різних країн і епох [5].

Гірськолижні курорти Туреччини відносно молоді, але їм характерний досить динамічний і швидкий розвиток. Найбільші серед них – Улудаг і Паландокен, але є та інші, трохи менші: Ерчийес , Карталкайя, Давраз Даги, Хасан Даги, Зігана Даги, Коп Даги, Сарикамиш. Відпочинок на гірськолижних курортах цієї традиційно пляжної країни має свої дуже вагомні переваги: поєднання якісного обслуговування і прийнятних цін, система «все включено», інструктори-гірськолижники тут розуміють російську мову [4].

3 грудня по березень лижні бази Південної Кореї переповнені любителями зимового відпочинку. Нині відкрито 13 гірськолижних курортів. 6 курортів в провінції Канвон-до: "Альп", "Демюн Вівальді Парк", "Енпхен", "Фенікс парк", "Хенде Санву", "LG Ганчон". 5 курортів в провінції Кенги-до: "Беарс Таун", "Янджі пайн", "Джісан Форест", "Старий Хилл", "Сеул Ськи". 1 курорт в провінції Чхунчхонбук-до: "Суанбо Саджо". 1 курорт в провінції Джоллабук-до: "Муджу". Гірськолижні курорти Кореї пропонують широкий вибір готелів різного класу [5]. Також до гірськолижних країн належать: Ліван (Сидар, Лаклук, Факра, Фарайя, Канат-бакиш , Заарур), Ізраїль (Хермоне), Іран (Дізін, Шемшак, Тошаль), Росія (Червона Поляна, Абзаково, Гладенькая, Волен, Сорочани), Узбекистан (Чімган, Бельдерсай) [4].

Американські гірськолижні курорти не можуть похизуватися такою багатю історією, як альпійські, однак вони досить непогано розвинені та заслуговують належної уваги. Найперший курорт з'явився в США в 1935 р. Це Сонячна Долина. Більше 50 гірськолижних центрів країни знаходяться в трьох обширних регіонах: Ski-West. Це регіон озера Тахо в Каліфорнії з десятком гірськолижних центрів, зв'язаних єдиним ski-pass (Ськво-Веллі). Ski-Center. Найбільша кількість гірськолижних курортів знаходиться в штаті Колорадо, зокрема 11 найпопулярніших знаходиться саме тут (Спен, Вейл, Парк-сіті, Дір-Веллі і Сноуберд). Ski-East – гірськолижні центри в Аппалачах (Лейк-плесід) [10]. Канада входить в елітну сім'ю гірськолижних держав завдяки перемогам її спортсменів і авторитету канадських зимових спортивних центрів, де постійно проводяться найбільші змагання (етапи Кубка світу у тому числі) [10].

Серед гірськолижних курортів регіону також можна виділити: Чилі (Портільо, Термас де Чильян і Валье Невадо) [3] та Аргентину (Барілоче, Каваху, Кастор, Ла Хойя, Пенітентес, Капелько) [1]. Досить непогано розвиваються, однак приносять незначні прибутки гірськолижні курорти наступних регіонів та країн: Австралії та Океанії— Австралія (Бау-Бау,

Маунт Буллер, Перишер Блю, Требдо, Фоллс Крік, Фоллс Крік [1]. Нова Зеландія (Північний острів: Уакапапа і Туроа; Південний острів: Маунт Хатт, Кардрона [3]. Африки-Марокко (Укаймеден, Іфран) [3]. ПАР (Тіффінделе) [1].

Таблиця №1. Інфраструктура і технічна оснащеність ГЛК*

	Регіон	Європа	Азія	Америка	Австралія та Океанія
<i>Протяжність трас, км</i>	зелених*	678	1233	277	70
	синіх**	7576	1277	277	105
	червоних***	10221	1275	277	42
	чорних****	3940	1246	277	72
	бігові	8320	1227	308	42
<i>Кількість підйомників</i>	телекабіна	977	11	84	32
	крісельні	2897	16	88	41
	бугельні	183302	60	86	58
<i>Пропускна здатність, чол/год</i>		6689515	83350		92905
<i>Кільсть готелів та закладів розміщення</i>	2*	374	13	141	
	3*	767	706	1	
	4*	14	16	24	
	5*	24	24		
<i>Максимальна кількість спальних місць</i>		403014	600		

* легкі траси **траси середньої складності ***складні траси ****дуже складні траси (для професіоналів). *За Гірськолижні курорти світу—<http://ski.putivnyk.com>

Для уточнення та систематизації вищевикладеної інформації пропонуємо розглянути таблицю, яка доповнить уявлення про рівень розвитку гірськолижного туризму, інфраструктури і технічної оснащеності в різних регіонах.

Гірськолижні курорти, як елемент туристичного комплексу України. З огляду на те, що гори розташовані на території 4 областей України (Львівської, Закарпатської, Івано-Франківської і Чернівецької) та Автономної Республіки Крим, це зумовлює зростання популярності й моди на гірськолижний спорт. Головну роль в цьому відіграє значну близькість України до сусідніх гірськолижних країн. В Україні, на сьогодні, функціонують 13 найпопулярніших гірськолижних курортів, один з яких знаходиться в Криму: Гірськолижні курорти Карпат: Ворохта, Славсько, Яремне, Драгобрат, Яблучниця, Буковель, Верховина, Волосянка, Воловець, Орявчик, Тис овець, Верхній Студений (Бескид). Гірськолижні курорти Криму: Крим - Ангарський перевал (Чатир-Даг) [1].

Проте все ж таки однією з головних проблем є те, що більшість українців віддають перевагу подорожам за кордон – Словаччини, Польщі, Туреччини й Австрії. Причиною цього є замало інформації про курорти та

реклами їх, нерозвинена інфраструктура, низький рівень сервісу, зумовлений майже повною відсутністю конкуренції. До того ж технічні стандарти облаштування схилів на гірськолижних курортах України абсолютно не відповідають сучасним вимогам: у 2003—2004 рр. у країні існувала лише одна система генерації штучного снігу; ратраків (машини для вирівнювання та ущільнення снігових схилів) – лише декілька; підйомники старі—придбане за кордоном обладнання має вік не менше 20 років; сервісне обслуговування технічного обладнання не виділене в окрему галузь і перебуває на досить великій відстані від гірськолижних центрів; особливе занепокоєння викликає безпека канатних доріг—на думку експертів, діючі системи безпеки, передбачені виробником, вийшли з ладу практично на всіх підйомниках і просто відключені. На сьогодні привабливими для інвестування є проекти, пропозиції щодо будівництва туристичних і спортивних гірськолижних трас, канатних доріг, спортивно-оздоровчих комплексів. За обсягами інвестицій у розвиток туристичної інфраструктури Закарпатський регіон входить до п'ятірки найбільших регіонів країни. Ці надходження складають близько 290 млн. євро [2].

Отже, найбільшим гірськолижним регіоном світу є Європа, яка характеризується високим рівнем життя, сервісу, розгалуженою системою послуг в сфері туризму. Досить прогресивно розвивається гірськолижний туризм в країнах Америки, особливо США. Дуже незначний акцент на розробку нових та прогресивний розвиток уже існуючих гірськолижних курортів робиться в країнах Азії. Досить малу частку прибутку складають прибутки, які надходять від гірськолижної сфери в країнах Африки, Австралії та Океанії, що пов'язано з не досить сприятливими кліматичними умовами для розвитку гірськолижного туризму. Гірськолижний туризм в Україні має більш, ніж сторічну історію. Але, на жаль, не є розвинутою галуззю туризму. Кожна з країн, яка має відповідні туристичні ресурси для розвитку гірськолижного туризму, повинна забезпечити його розвиток, як високорентабельної галузі, що дозволить підняти її престиж на арені міжнародного туризму, забезпечить сталий та прибутковий розвиток гірськолижних курортів та країни в цілому.

1. Гірськолижні курорти світу-ski.putivnyk.com
2. Відпочинок на Закарпатті-карпаты.nezabarom.com.ua
3. Державна служба туризму і курортів України- tourism.gov.ua
4. Все о туризме и путешествиях-ski.travel.ru
5. Газета «Заграница» №3 (365)-zagran.kiev.ua
6. Горнолыжные курорты мира-skiman.spb.ru
7. Информационное агентство Sportcom-sportcom.ru
8. Подробно о горных лыжах и горнолыжных турах-skitours.com.ua
9. Туристический портал «Горнолыжный отдых»-ski-info.ru
10. First Board Fatal-firstboard.fatal.ru